

ויצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק"

שנה טו'

פרשת "כי תשא-פרה"
הפטרה: "ויהי דבר ה'"
יח' אדר תשפ"ג

יוצא לאור ע"י מדרשת
"ויזרע יצחק"

ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

זמני השבת	י"ג	ת"א	ח"פ
כניסה	17:08	17:25	17:14
יציאה	18:20	18:22	18:21
ר"ת	19:02	18:59	18:58

הגיגים לפרשת השבוע

"זה יתנו כל העבר על הפקדים מוזצית השקל בשקל הקדש" (שמות ל' יג)

למה צריך לתת מחצית השקל שהוא חצי ולא דבר שלם? מתוך ה"אלשיך" הקדוש שעל פי הזוהר כל הנפשות יצאו זוגות, זכר ונקבה, ועל שניהם נאמר "זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם" (בראשית ה' ב), יוצא שהזכר לבדו הוא מחצית אדם והנקבה לבדה מחצית אדם. ואמרו חז"ל במדרש שבחטא העגל לא חטאה שום אשה, לא רק שלא נתנו מתכשיטיהן חלק להכנת העגל כמו בעליהן, אלא הן גם פרשו מהחגיגה סביב העגל. יוצא שחצי אדם נפגם, הוא נפש כל זכר, אך לא נפש של שום אשה כי אם בן זוגה. על כן צוה הקב"ה שיתנו מחצית השקל, שיביא כל איש כפרה על עצמו, אך לא יביא שקל שלם, כי בת זוגו, שהוא חציו האחר, לא נפגמה, כי הוא הצריך כופר לנפשו ולא היא.

"אך את עֲבֹתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ" (שמות לא' יג)

"אף על פי שתהיו רדופים וזריזים בעשיית המלאכה, אל תדחה שבת מפניה" (רש"י)

מבאר הרמב"ן שפשט הכתוב הוא שאמנם יש מצוה לעשות את מלאכת אהל מועד, אבל "את שבתותי תשמרו" לעולם, ואין היתר לחלל את השבת אפילו לטובת עשיית מלאכת המשכן. ואמרו על כך חז"ל במדרש "יכול יהא בנין בית המקדש דוחה שבת? תלמוד לומר 'את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו אני ה'". ואמר הכתוב "שבתותי" בלשון רבים כיון שיש הרבה שבתות בשנה.

"ויעבר ה' על פניו ויקרא ה' ה' א-ל רזום וזנזן ארך אפים ורב זסד ואמת" (שמות לד' ו)

חז"ל אמרו (ר"ה יז): שהמילים "ה' ה'", בפסוק מייצגות שתי מידות של רחמים, "אחת קודם שיחטא אדם, ואחת אחר שיחטא", אלא שהראשונה הקשה ש"קודם שיחטא האדם" על מה הוא צריך רחמים? ותירץ שהאדם צריך לרחמים כיון שהקב"ה יודע שהוא עתיד לחטוא, או שאולי כוונת הכתוב לאדם ש"חושב" לעבוד עבודה זרה, שהוא מוגדר כאדם "קודם שיחטא", כלומר לפני שיעבור.

ה"אור החיים" הקדוש מקשה על דברי הראשונים ואומר שאם יבא הקב"ה להעניש את האדם על זה שהוא עתיד לחטוא, אפשר לטעון לפני הקב"ה שאם כך, מדוע הוא ברא את האדם? הלוא ידוע לפניו שהאדם עתיד לחטוא, ואם הקב"ה ידון את האדם על מה שיהיה בעתיד, אזי מצבו לפני הלידה וקודם החטא יהיה דומה. גם מה שאמר הראשון שמדובר על אדם ש"חושב" לעבוד עבודה זרה ועדיין לא עשה, קשה כי גם זה נקרא "אחר שיחטא", כי אמנם הוא עדיין לא עבד עבודה זרה, אבל גם מחשבה לעבוד עבודה זרה נחשבת לחטא (קידושין מ.). ומתוך ה"אור החיים" הקדוש שהאדם צריך לרחמים אפילו קודם שיחטא אם אין לו זכות של קיום מצות עשה ליהנות מהם, אזי האדון יחון אותו ברחמים. שהרי כתוב "והיה אם שמוע תשמעו... ונתתי מטר ארצכם בעתו" (דברים יא' יג) כלומר, בשכר עשיית המעשה הטוב, יבא הטוב. אבל אם היה אדם אנוס ולא למד, אמנם אין לו עונש, אבל גם אין לו שכר, אם כך, במה ירוחם? לכן אמר הכתוב "ה'" למצב של "קודם שיחטא", ואפילו אם התעייב האדם את מעשיו ועבר על מצות לא תעשה, עדיין יתנהג עמו ה' ברחמים. עוד רוצה הכתוב להודיע שכאשר יטיב הקב"ה ברחמיו לאיש, אזי למרות שהאיש יחטא, הקב"ה לא יפחית מהטוב הזה דבר, והמידה שהיה בה "קודם שיחטא" מתנהגת עמו גם "אחרי שחטא", לזה אמר רחמים שקודם שיחטא להשוות לרחמים שיהיה אחר שיחטא.

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

עמרם בן שבת בר איזה נלב"ע יט' אדר א' לואיזה בן חמו בת סימונה ז"ל נלב"ע יט' אדר א'

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

לא לשמור על קדושת הגליון

"כי כל העושה בה מלאכה ונכרתה הנפש היא" (שמות לא יד)

מבאר ה"ספורנו" שראוי שלא לדחות או לחלל את השבת, כי העניין של חילול השבת הוא חמור ועונשו רב, היות הנפש של המחלל את השבת נכרתת, כי בחילול השבת האדם כביכול כופר בחידוש העולם, ומראה שאין לו חלק במשכן ולא בשוכן בתוכו.

"ושמרו בני ישראל את השבת... לדורותם ברית עולם" (שמות לא טז)

אומר רבינו החיד"א ב"פני דוד" שכוונת "לדורותם" היא ששמירת השבת הוא לכל ימי עולם, גם כאשר בני ישראל יהיה בגלות. ועל ידי זה "ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם" שהם בני ואני גואלם, וניתן ללמוד לכך ראייה "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש". כלומר, השבת היא שרביטו של המלך, ואם כך איך אנחנו שומרים שבת ומשתמשים בשרביטו של המלך, הלא עבד אינו רשאי להשתמש בשרביטו של המלך? אלא מכאן רואים שאנו בניו ולא עבדים, ועתיד הקב"ה לגאלנו, ואם כן, מסיים הכתוב, "ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם".

"וידתן אל משיה ככאלו לדבר אתו בהר סיני עני לזות העדת לזות אבן" (שמות לא יז)

"אין מוקדם ומאוחר בתורה מעשה העגל היה קודם לציווי מלאכת המשכן" (רש"י)

הפרשנים מקשים על רש"י ושואלים אולי הכל היה על פי הסדר ושהציווי של הקב"ה למשה על המשכן היה בארבעים ימים הראשונים, ומשה לא אמר לישראל את הציווי של מלאכת המשכן עד למחרת יום הכיפורים? מתוך רבי העשיל ב"חננוכת התורה" על פי מה שמובא במדרש שבשביל שאמר משה "מחני נא מספרך" (שמות לב' לב) נמחק שמו בפרשת תצוה. לפי זה אפשר לישב את הקושיא המזכרת למעלה. על כרחך הוצרך היה רש"י לומר "אין מוקדם ומאוחר בתורה". כי אם נאמר שהציווי של מלאכת המשכן היה קודם למעשה העגל, אם כן עדיין לא אמר משה "מחני נא" ואם כן, מדוע לא הוזכר שמו בפרשת תצוה בציווי של מלאכת המשכן. אלא חייבים לומר שמעשה העגל היה קודם הציווי על מלאכת המשכן.

"וירא העם כי בשי משיה לרדת מן ההר" (שמות לב' א)

מבאר הנצי"ב מוולוז'ין ב"העמק דבר" שהכתוב "העם" הוא במשמעות של דלת העם מבני ישראל, אשר מאז שהם יצאו ממצרים הם חשבו שהם אינם ראויים לעמוד בהנהגה העליונה הזו שיהיו מושגחים בפרנסה ישירות ממה' ומשום כך הם לא רצו לצאת ממצרים כלל. אלא שמשה ואהרן הוכיחו בכל משך הזמן את ההמון, ולקחו לבכם בדברים עד שהם חזרו והאמינו שכל עוד שמשה חי עמם הם יהיו מושגחים בזכותו, למעלה מהטבע כפי כוחו של משה. אבל לאחר מותו הרי אי אפשר שיתפרנסו אלא בהשגחתו עפ"י הטבע, וזה לא אפשרי אלא בכואם אל ארץ נושבת ולא במדבר השמים. ומשום כך הם נבהלו וחשבו מחשבות שמהם הם הגיעו לעבודה זרה ממש.

"ולתת עליכם היום ברכה" (שמות לב' כט)

מבאר ה"חזקוני" שמכאן זכו בני לוי לברכה של משה בפרשת "וזאת הברכה" וזאת אף על פי שיעקב לא ברך אותם, בני ראובן זכו לברכה של משה בפרשת "וזאת הברכה" בזכות שעברו חלוצים את הירדן במצותו של משה, אבל בני שמעון לא זכו לברכתו של משה כיון שקלקלו בפרשת המדינית והם גינו את משה ואמרו לו "בת יתרו מי התירה לך"? הבנה אחרת של הכתוב "ולתת עליכם היום ברכה" הוא על פי הנאמר בפרשת עקב "בעת ההיא הבדיל ה'... ולברך בשמו עד היום הזה". שבאותו הפרק נגזר שיהיו הלויים מובדלים וכשהוקם המשכן נגמר מה שנגזר כבר, ונבדלו אהרן ובניו לשרת את הקב"ה. גם הלויים נלקחו תחת הבכורות, לפי שהבכורות הקריבו על המזבח שנעשה לפני העגל.

"ויאמר ה' אל משיה כתב לך את הדברים האלה... ויכתוב על הלוחות" (שמות לד' כז)

מבאר ה"משך חכמה" שאלמלא חטאו בני ישראל בעגל ולא היו נשברים הלוחות הראשונות, אזי לא היתה תורה משתכחת מישראל, ולא היתה שום אומה ולשון יכולה לשלוט בהם (עירובין ג' ד). והביאור הוא שלולא חטא העגל, היתה הופעת האור הא-לקי פועלת בהם, והם היו מזוככי החומר, ממלכת כהנים וגוי קדוש. אבל כעת, לאחר חטא העגל, צריך כל אדם להתייגע כדי לזכך את החומריות שבתכונות נפשו, במידות ישרות וטהורות, ולעמוד על לימוד התורה ולהשחיר את פניו כעורב. (עירובין כב). ואחר כך "לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא בסיעתא דשמיא", ו"כל המקבל עליו עול תורה, מעבירים ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ" (אבות ג' ה). לכן, הלוחות ראשונות, שהם מעשה א-לקים כי הקב"ה בעצמו עשאן (רש"י), גם הכתיבה. שלא כמו הלוחות השניות, שמהם פסל אותן, גם הכתיבה, משה כתבן, כדרך כל אדם הכותב. אבל לחקוק בלוחות מזה ומזה, כדרך שהיה בלוחות הראשונות, שזה ענין נסיי ונפלא כמו שאמרו חז"ל (שבת קד). שהאות מ"ם והאות סמ"ך שבלוחות בנס היו עומדים, והיה זה מפעל א-לקי כדי להראות שהחומר צריך את האדם כדי שיזכך אותו.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורטונה בן חמו בת סימונה, אליס מורלי בת לאה, יצחק בנימין בן אילנה, רונן בן איווט, מוטי נאור בן צביה.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת:

שיעור "דף יומי" ימים א'-ה' 20:00-21:00, לימוד טעמי המקרא יום ב' 19:00-20:00, לימוד פיוטים יום ה' 19:00-20:00

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חננוכת בית" ו"ברית יצחק"

לכירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492